

K ŘEŠENÍ STÁTNĚPRÁVNÍHO POMĚRU ČECHŮ A SLOVÁKŮ

Eduard Kučera, kandidát právních věd
odborný asistent právnické fakulty University Karlovy

I. Zásady řešení poměru Čechů a Slováků v osvobozeném Československu

Zabezpečení vzájemného soužití českého a slovenského národa ve společném státě je vlastním obsahem národnostní otázky ve specifických podmínkách Československa jako státu dvou národů. Jeho řešení a vyřešení je svědectvím toho, jak naše komunistická strana prokázala schopnost uplatnit důsledně a přitom tvůrčím způsobem leninskou národnostní politiku v podmínkách národně-osvobozenického boje, osvobozeného Československa, Československa budujícího socialismus a konečně i Československa, v němž byl socialismus vybudován a jež spěje k vyspělé socialistické společnosti. Tento stav a vývojové tendence nacházíme plně vyjádřeny v návrhu socialistické ústavy.

Komunistická strana Československa vycházela při řešení národnostní otázky z historicky se vytvořivších podmínek, určujících vzájemné vztahy Čechů a Slováků za první republiky a v období nacistické okupace a národně osvobozenického boje. Z nich pak vyplýval první úkol její činnosti, probíjet uznání svébytnosti slovenského národa proti reakčním „čechoslovakizujícím“ snahám české buržoazie. Zároveň však bylo třeba, aby pracující lid Slovenska již během národně osvobozenické války sám určil svůj vztah k obnově Československé republiky. Hrdinný slovenský lid se v slovenském národním povstání jednoznačně postavil za obnovu společného státu Čechů a Slováků. Nedvojsmyslně odsoudil a zavrhl luďákoseparatistickou reakční politiku.

A tak již během národně osvobozenického boje se národnostní politika komunistické strany vyznačuje dvěma stěžejními zásadami, které mají dodnes svůj význam: principem svébytnosti slovenského národa a zásadou jeho dobrovolného setrvání ve společném státu s národem českým, na jehož obnově má slovenský lid značný podíl.

Obě zmíněné zásady došly svého uplatnění a zakotvení již v prvních oficiálních dokumentech vlády Národní fronty Čechů a Slováků, především v Košickém vládním programu.

Tento úspěch však zároveň komunistickou stranu zavazoval. Slovenský pracující lid od ní očekával další postup ve směru důsledného leninského řešení

národnostní otázky, neboť ve svém boji za obnovu Československa dal jednoznačně najevo, že nesouhlasí se starými poměry, určujícími vztah mezi Čechy a Slováky. Bylo třeba upravit vzájemný poměr Čechů a Slováků tak, aby zásady svébytnosti byly při obnově společného státu plně zabezpečeny a realizovány, což vyžadovalo uplatnění zásady rovnoprávnosti. Komunistická strana Československa svým vlivem, přes odpor české buržoazie, prosadila rovnoprávnost v poměru Čechů a Slováků v novém státě, která se projevila v odpovídající účasti slovenského národa při řešení otázek celostátních a zabezpečením slovenskému národu samosprávy věcí národních a regionálních prostřednictvím slovenských národních orgánů.

Avšak Komunistická strana Československa, poučena historickými zkušenostmi první republiky a okupace, si byla vědoma, že národní svrchovanost českého a slovenského národa, jejich státní nezávislost, je možno zabezpečit jen ve společném jednotném a nedílném státě, který vytvoří nejvhodnější předpoklady pro sjednocení dělnické třídy a pracujícího lidu obou národů a přispěje značnou měrou k rozhodnutí otázky „Kdo z koho?“ jak v politické, tak později i ekonomické a kulturní oblasti. Zabezpečení svébytnosti slovenského národa a jeho budoucího reálného národního vývoje vyžadovalo uplatnění další zásady — zásady jednoty a nedílnosti osvobozeného společného státu.

Zásada jednoty a nedílnosti státu nebyla podmíněna pouze třídně a politicky. Byla vynucena i hlubokým hospodářským a kulturním rozdílem ve vývojovém stupni zemí českých a Slovenska. Měla-li totiž rovnoprávnost mezi českým a slovenským národem být rovnoprávností reálnou, vyžadovala si překonání zaostalosti Slovenska v oblasti hospodářské a kulturní ve směru faktické rovnosti. Konzervování faktické nerovnosti mezi českým a slovenským národem by nejen činilo jejich rovnoprávnost formální, nýbrž by i zároveň ponechávalo zdroj jejich možné vzájemné nedůvěry a třenic mezi nimi a nevytvořilo by tedy předpoklady pro bratrské soužití a spolupráci našich obou národů. Proto v řešení poměru Čechů a Slováků ve společném státě uplatňovala komunistická strana od jeho obnovy základní leninskou zásadu řešení národnostní otázky — princip faktické rovnosti.

Shrme-li náš dosavadní výklad o zásadách řešení poměru Čechů a Slováků v osvobozené republice, můžeme konstatovat, že byly uplatněny tyto principy: zásada svébytnosti slovenského národa, zásada dobrovolnosti jeho setrvání ve společném státě Čechů a Slováků, zásada rovnoprávnosti, zásada jednotného a nedílného státu a konečně zásada faktické rovnosti.

II. Vítězství leninských principů při řešení poměru Čechů a Slováků

1. Období mezi květnem r. 1945 a únorem r. 1948 bylo obdobím ostrého třídního boje, jehož jednou stránkou bylo i důsledné probíjení všech leninských prin-

cupů v řešení poměru Čechů a Slováků v osvobozené republice. I naše zkušenosti potvrzují pravdivost Leninových slov, že vyřešení národnostní otázky je závislé na vyřešení otázky moci a že je řešení otázky moci podřízeno. Hlavním úkolem Komunistické strany Československa v první etapě vývoje lidové demokracie bylo úspěšně probíjet politické aspekty zásad řešení národnostní otázky v Československu a výsledky tohoto boje ústavně zakotvit. Toho bylo v zásadě dosaženo únorovým vítězstvím pracujícího lidu nad českou a slovenskou reakcí a přijetím Ústavy 9. května.

Po únorovém vítězství pracujícího lidu se těžiště řešení poměru Čechů a Slováků ve společném státě přeneslo do oblasti hospodářské, sociální a kulturní, tj. do oblasti zabezpečení politického vítězství vytvořením nové hospodářské a společenské struktury. Národnostní otázka byla podřízena požadavkům výstavby socialistické společnosti. Hlavní její stránkou se staly úkoly industrializace Slovenska a vytvoření politických a materiálních podmínek pro plný kulturní rozvoj slovenského národa s cílem odstranit rozdíly ve stupni hospodářského a kulturního vývoje Slovenska a zemí českých.

Ústava 9. května vycházela při úpravě struktury slovenských národních orgánů a náplně jejich činnosti jednak z dosažených úspěchů v boji za vítězství lidové demokracie a z perspektiv a úkolů dalšího postupu k socialismu. Do určité míry ji ovlivňovala potřeba konečného skoncování se slovenským separatismem, který dále šířily zbytky poražené slovenské buržoazie a jimi ovlivňované některé složky středních vrstev. To vše si vynutilo počáteční, poměrně vysoký stupeň celostátního centralismu.

Ústava 9. května nadala slovenské národní orgány do určité míry užším rozsahem pravomocí a v rozvíjení jejich činnosti je v některých otázkách podříдила kontrole celostátních orgánů, zejména vlády republiky. Tak např. obsah a rozsah zákonodárné činnosti SNR byl ústavou vymezen taxativně.

Avšak i v těchto případech mohl být vydán zákon SNR jen tehdy, pokud nebyla předvídána celostátní úprava. Zákony SNR podléhaly předběžné „kontrolé“ ústavnosti ze strany vlády, byly podepisovány předsedou vlády atd. Pokud jde o sbor pověřenců, je třeba zdůraznit, že byl jmenován a odvoláván vládou a jí ze své činnosti odpověden. Sbor pověřenců byl především orgánem vlády republiky na Slovensku, zajišťujícím úkoly hospodářského a kulturního vývoje Slovenska za jejího bezprostředního řízení a vedení, neboť, jak jsme již ukázali, šlo o úkol zásadního celostátního významu.

Poměrně vysoký stupeň centralizace republiky nenarušoval princip svébytnosti slovenského národa. Slovenským národním orgánům byla ústavou zajištěna oprávnění upravit věci národní a regionální (SNR), uvést je do života Slovenska a přizpůsobit celostátní opatření národním a regionálním podmínkám (sbor pověřenců).

Další úspěchy v řešení slovenské otázky po vítězném únoru a přijetí Ústavy

9. května závisely na celkových úspěších dosažených ve výstavbě socialismu v celé naší zemi a na úspěších, dosažených při výstavbě Slovenska zvláště. Sociálně ekonomické přeměny společnosti směrem k socialismu, kterým bylo řešení národnostní otázky po roku 1948 podřízeno, podmiňují celkový proces rozvoje a prohlubování socialistického demokratismu v politické formě organizace společnosti, takže prohlubování leninských principů národnostní otázky v řešení poměru Čechů a Slováků úzce souviselo a záviselo na dalším rozvoji a prohlubování socialistické demokracie. Úprava postavení slovenských národních orgánů, provedená Ústavou 9. května, vycházela z podmínek nastoupení cesty budování socialismu v ekonomickosociální oblasti ve specifických poměrech Československa. Vyznačovala se tedy i počátečními specifickými formami rozvoje socialistické demokracie v politické nadstavbě. Úspěchy dosažené v dalším procesu ve výstavbě nové společnosti přinášely s sebou organicky rozvoj a prohlubování socialistického demokratismu, které se musely projevit změnami v struktuře a náplni činnosti slovenských národních orgánů.

To znamená, že vývoj struktury slovenských národních orgánů a náplně jejich činnosti směřoval k prohlubování socialistického demokratismu a že úzce souvisel a souvisí s rozvíjením socialistické demokracie v celé soustavě politické formy naší společnosti, zejména organizace státu. Historie poúnorového vývoje do dnešního dne je toho pádným důkazem.

2. Od roku 1948 dosáhl náš lid pod vedením komunistické strany významných úspěchů v budování socialismu. Československo se stalo socialistickou zemí. Má všechny předpoklady v nejbližší době dohnat a předejnat ve výrobě na jednoho obyvatele přední kapitalistické země. V mnohých odvětvích národního hospodářství jsme toho již dosáhli. V dalších odvětvích národního hospodářství bude daný úkol splněn během třetí pětiletky.

Ruku v ruce s úspěchy dosaženými v rozvoji průmyslu kráčí i združstevnění zemědělství. Myšlenka socialistického družstevnictví spěje nezadržitelně ke konečnému vítězství. Socialismus na české a slovenské vesnici v podstatě zvítězil.

Na dosažených úspěších se nemalou měrou podílí i slovenský lid. Prováděná industrializace přivedla Slovensko k nebývalému hospodářskému a kulturnímu rozvoji, takže dnes jsou již překonány základní rozdíly ve stupni vývoje zemí českých a Slovenska. S růstem průmyslu početně rostla a se zocelovala slovenská dělnická třída. Byla vychována mladá, socialistická pracující inteligence. Z kdysi agrárního přívěsku republiky se stala průmyslově vyspělá země, vedená a spravovaná uvědomělou dělnickou třídou v čele s Komunistickou stranou Slovenska. Skvělé výsledky industrializace a rozvoje národní kultury přispěly značně k posílení bratrského svazku českého a slovenského národa a vedly k jejich sbližování a k významnému posílení jednoty našeho státu.

Úspěšná výstavba socialismu a vybudování socialistické společnosti vytvořily podmínky k neobyčejnému prohloubení socialistického demokratismu ve všech

člancích naší soustavy státních orgánů a vedly k vítězství rozvinuté socialistické demokracie.

V organizaci slovenských národních orgánů se tento proces projevil zejména těmito čtyřmi směry:

a) posilování úlohy slovenské národní rady jako národního orgánu moci, rozšiřováním její pravomoci a překonáváním ustanovení, omezující její samostatnou iniciativní činnost;

b) „připoutáváním“ a podřizováním výkonných a správních slovenských národních orgánů k Slovenské národní radě;

c) posilováním úlohy slovenských národních orgánů při řešení celostátních otázek;

d) přenášením pravomoci z ústředních orgánů (a tedy i slovenských národních orgánů jako orgánů regionálních) na národní výbory, což umožňuje posilovat národní charakter slovenských národních orgánů a jejich charakter celoslovenských orgánů regionálních.

A. Prvním rozhodným krokem k uplatnění zmíněných čtyř směrů v struktuře a náplni slovenských národních orgánů bylo přijetí ústavního zákona o slovenských národních orgánech č. 33/1956 Sb., jímž byla dovršena významná etapa v rozvoji socialistické demokracie u nás.

Komunistická strana Československa na celostátní konferenci v r. 1956 všestranně zhodnotila úspěchy slovenského pracujícího lidu (dosažené za nezištné pomoci české dělnické třídy) a z nich vyplývající hospodářské, politické, sociální a kulturně ideologické přeměny a došla k závěru, že je třeba provést v struktuře slovenských národních orgánů a v náplni jejich činnosti změny, které by zabezpečily další rozvoj iniciativy pracujícího lidu na Slovensku, uvolnění nových zdrojů a rezerv slovenského hospodářství a vedly by k upevnění bratrských vztahů a vzájemné spolupráce mezi národem českým a slovenským. Proto celostátní konference přijala usnesení o slovenských národních orgánech, směřující k prohloubení a k upevnění principu demokratického centralismu ve státním zřízení. Zásady tohoto usnesení byly vtěleny do nového ústavního zákona o slovenských národních orgánech.

Ústavní zákon, který vycházel z úpravy postavení a struktury slovenských národních orgánů provedené Ústavou 9. května a organicky na ni navazoval a rozvíjel směrem k prohlubování socialistického demokraticismu, přinesl tyto hlavní nové rysy do postavení slovenských národních orgánů. Byla zrušena všechna omezení Slovenské národní rady ze strany vlády a rozšířena její působnost. Činnost Slovenské národní rady podléhala pouze dodatečné ústavní kontrole předsednictva Národního shromáždění.

Sbor pověřenců byl v zásadě „připoután“ k Slovenské národní radě. Byl jí (jejím předsednictvem) jmenován, odpověden z veškeré činnosti a mohl jí být odvolán. Byl učiněn podstatný krok k tomu, aby se sbor pověřenců stal převážně

orgánem Slovenské národní rady, a tím ještě více zdůrazněno její postavení jako orgánu státní moci na Slovensku. Zároveň však nepřestal být sbor pověřenců orgánem vlády republiky. Jeho úkolem zůstalo nadále provádět úkoly vlády na Slovensku a řídit národní výbory.

Dále ústavní zákon obsahoval v zárodečné formě i tendenci posilovat účast představitelů slovenských národních orgánů při rozhodování celostátních otázek ústředními orgány. To se projevilo v praxi zejména tím, že vláda přibírala k spolupráci se sborem pověřenců i v oblasti státní správy náležející výhradně do kompetence vlády a že jednotliví pověřenci se stali členy kolegia příslušného ministra.

V ústavním zákonu a v pozdější praxi jeho uskutečňování se konečně projevily rovněž tendence (i když v dosud nerozvinuté formě) sílící a prohlubující se jednoty československého státu a společnosti. Stalo se tak v rámci institutů „základních směrnic vlády“, při jejichž rozpracování pro jednotlivá ministerstva docházelo už k určitému centralizování základních úkolů ve směru jejich přímého plánování a řízení ministerstvy. Zároveň ministerstva vysílala do kolegia pověřence své zástupce s právy člena tohoto kolegia.

A tak úprava struktury slovenských národních orgánů z roku 1956, jejich postavení a náplň činnosti se vyznačovaly rysy posílení autority Slovenské národní radou jako národního orgánu státní moci na Slovensku rozšířením její pravomoci, „připoutáním“ sboru pověřenců k Slovenské národní radě, posilováním účasti představitelů slovenských národních orgánů na řešení otázek celostátních při současném narůstání prvků jednoty našeho státu. Byly v ní tudíž ve větší či menší míře obsaženy ony hlavní rysy, jimiž se vyznačuje, ovšem v rozvinuté formě, návrh budoucí struktury a náplně činnosti slovenských národních orgánů. Návrh nové ústavy tedy tvořivě navazuje na úpravu z r. 1956.

B. Od poslední ústavní úpravy postavení slovenských národních orgánů do dneška učinil náš pracující lid mohutný krok kupředu. Současný stupeň rozvoje národního hospodářství, kultury a sociální struktury naší společnosti charakterizují kvalitativně nové rysy, které jsou projevem skutečnosti, že u nás již zvítězil socialismus. S odstraněním kapitalismu ve všech sférách společenského života a s úspěšným provedením industrializace Slovenska byly překonány základní stránky jeho odvěké zaostalosti.

Naše národy se zformovaly v národy socialistické. Vlastními zkušenostmi se přesvědčily o velkých výhodách jednotné socialistické soustavy národního hospodářství, která přináší slovenskému národu jeho faktické zrovnoprávnění s národem českým. Slovenský průmysl přerostl již význam průmyslu regionálního a nabývá stále více významu celostátního a význačným způsobem se podílí na řešení hospodářských úkolů důležitých pro rozvoj celé naší vlasti. Slovenská věda a kultura se staly neoddelitelnou organickou složkou celostátního vědeckého a kulturního vývoje a stále účinněji se účastní na řešení základních úkolů,

majících význam pro vědecký a kulturní pokrok celé naší společnosti. Tím se vytvořila praxe úzké vzájemné spoluúčasti pracujícího lidu obou našich národů na velkých dílech socialistické výstavby, která dala vzniknout, rozvinout a upevnit se socialistické jednotě obou našich národů a přispívá k jejich neustálému sblížení (nový obsah zásady dobrovolnosti).

Vývoj směrem k vyspělé socialistické společnosti si pak vyžaduje dalšího prohloubení a upevnění socialistické jednoty našeho státu a ještě těsnějšího sblížení našich národů na základě vzájemné důvěry, úcty a aktivní tvořivé spolupráce. Této potřebě, jež je podmíněna řešením hospodářských, sociálních a kulturně ideologických problémů budování vyspělé socialistické společnosti, je podřízena v současné době národnostní otázka, a tedy i poměr Čechů a Slováků ve společném státě a jím určená struktura a postavení slovenských národních orgánů. Její určující postavení se projevuje tím, že je jí třeba přizpůsobit naší soustavu řízení a plánování tak, aby se ještě více prohloubilo a posílilo ústřední plánování a řízení základních společenských procesů a aby se nevy-skytovaly zbytečné duplicitní mezičlánky, které je omezují. V organizaci státní moci si proto tato potřeba vyžaduje posílení úlohy celostátních plánovacích a řídicích orgánů (vlády, státní plánovací komise a ministerstev).

Ve vztahu k slovenským národním orgánům to znamená, že v podmínkách potřeby prohloubení jednotného plánování a řízení základních společenských procesů nebude vhodné a ani možné rozšiřovat plánovací a řídicí mechanismy na Slovensku v podobě pověřenectev. Zároveň zmíněné podmínky si vyžadují i některé nové stránky v zabezpečování rovnoprávnosti Čechů a Slováků, které tkví především ve zvyšování účasti nejvyspělejších představitelů slovenského hospodářského, kulturního a sociálního života vůbec v celostátních plánovacích a řídicích orgánech.

Prohlubování a posilování ústředního plánování a řízení základních společenských procesů a tím i upevňování jednoty a nedílnosti našeho státu je však pouze jednou ze stránek důsledného uplatnění principu demokratického centralismu v našich podmínkách vybudovaného socialismu a dalšího vývoje směrem k vyspělé socialistické společnosti. Jeho druhou organickou stránkou je prohlubování socialistického demokratismu v organizační výstavbě a v řízení naší společnosti a státu, které se uskutečňuje ve formě rostoucí a prohlubující se účasti mas na bezprostřední správě a řízení veřejných záležitostí a hospodářství.

Zvyšování a rozšiřování účasti mas na správě a řízení státu a hospodářství prochází hlavně po dvou liniích. Předně přibližováním správy státu pracujícímu lidu; za druhé posilováním pracovního charakteru orgánů moci. Uplatnění obou nemohlo neovlivnit i strukturu slovenských národních orgánů a náplň jejich činnosti.

Na potřebu dalšího pronikavého přiblížení správy státu a hospodářství pracu-

jícím masám a posílení jejich bezprostřední účasti na řízení ukázal již soudruh Antonín Novotný na zasedání ÚV KSČ v září 1959. Pro svou závažnost byl jeho diskusní příspěvek na základě usnesení ÚV KSČ předložen stranické a později všenárodní diskusi, v níž byl pracujícím lidem obou našich národů jednomyslně schválen. Uskutečnění základních myšlenek v něm obsažených se stalo hlavním obsahem činnosti ÚV naší strany, který postupně uložil vládě provést územní reorganizaci státu a v souvislosti s ní odpovídajícím způsobem zvýšit pravomoc a odpovědnost národních výborů všech stupňů. Národní výbory budou v budoucnosti spravovat a řídit zemědělství, stavebnictví, místní průmysl, podstatnou část průmyslu potravinářského, obchodu a dopravy svého obvodu. Budou odpovědny za výkon služeb zdravotnických, komunálních a sociálních a rozvoji kultury. To znamená, že celá řada úkolů a funkcí, dosud vykonávaných a řízených ministerstvy a na Slovensku pověřenectvy, přejde do kompetence národních výborů. Uvědomíme-li si, že tento proces probíhá současně s procesem prohlubování a posilování ústředního plánování a řízení základních společenských procesů, jsou jejich důsledky pro strukturu slovenských národních orgánů zřejmé.

Nemá-li dojít k narušování procesu posilování socialistické jednoty státu a společnosti (jejíž jednou z nezbytných stránek je v našich podmínkách i stejné postavení všech národních výborů vůči vládě a ministerstvům) a nemá-li v činnosti slovenských národních orgánů dojít k omezování pravomoci národních výborů, nemůže být do budoucnosti zachována a tedy musí být změněna současná struktura slovenských národních orgánů (zejména pokud jde o výkonné a právní složky) a současná náplň jejich činnosti ve směru soustředění se na věci národní a regionální zásadního celoslovenského charakteru.

Změnu v struktuře slovenských národních orgánů a ve formách a metodách jejich činnosti si zároveň vynucuje i druhá stránka procesu zvyšování účasti mas na správě a řízení státu a hospodářství — posilování a prohlubování pracovního charakteru slovenského národního orgánu státní moci — Slovenské národní rady. Růst bezprostřední účasti slovenského pracujícího lidu na správě a řízení věcí národních a regionálních nelze naprosto ztotožňovat s růstem správního aparátu pověřenectev a s rozšiřováním jeho pravomocí. Vyžaduje si přenesení výkonných funkcí dosud vykonávaných správním aparátem na sám zastupitelský orgán, Slovenskou národní radu, a její důsledné přetvoření v orgán pracovní, tj. takový orgán, který by byl zároveň i orgánem výkonným. Důsledné přetvoření Slovenské národní rady v pracovní orgán tedy rovněž vylučuje existenci sboru pověřenců jako samostatného orgánu a vyžaduje si sjednocení správy a řízení věcí národních a regionálních v jediném a jednotném národním orgánu slovenském, jímž může být pouze bezprostřední představitel svrchovanosti a svébytnosti slovenského národa — Slovenská národní rada. V tomto směru, jak jsme ukázali, působí rovněž i dříve zmíněné podmínky. Z nich všech vyplývá, že sbor

pověřenců a vůbec celé dosavadní uspořádání slovenských národních orgánů, které sehrálo významnou roli při budování socialistické společnosti, se již dnes přežilo, že musí být nahrazeno novým uspořádáním slovenských národních orgánů s novou náplní jejich činnosti.

Nová náplň činnosti slovenských národních orgánů úzce souvisí s posilováním pravomoci ústředních orgánů při plánování a řízení základních společenských procesů a s rozsáhlým přenesením kompetence na národní výbory jako orgány stojící nejbližší lidu a výrobě a přímo řízené vládou. To umožňuje, aby slovenské národní orgány byly do značné míry „osvobozeny“ od úkolů, které souvisí s bezprostředním prováděním celostátních opatření (a jež budou daleko lépe a operativněji realizovány s přihlédnutím k místním podmínkám a zvláštnostem národními výbory). Slovenským národním orgánům se tak umožňuje, aby se ve své činnosti mohly plně zaměřit na řešení věcí národních nebo regionálních zásadního celoslovenského charakteru, a tak rozhodnou měrou spolupřispěly k tomu, aby se do r. 1975 překonaly poslední zbytky v rozdílném stupni hospodářského a kulturního vývoje Slovenska ve srovnání se zeměmi českými. Tím bude nebyvalou měrou posílen národní a regionální charakter slovenských národních orgánů. Zásada svébytnosti slovenského národa a jeho rovnoprávnosti s národem českým budou pozvednuty na nový vyšší stupeň.

Všechny zmíněné okolnosti se plně odrážejí v předloženém návrhu nové ústavy, který tvořivě navazuje, jak jsme již ukázali, na ústavní změny z r. 1956. V budoucnosti nebudou na Slovensku dva ústřední slovenské národní orgány. Bude pouze jeden — Slovenská národní rada, která bude v sobě slučovat pravomoc orgánu mocenského a výkonného. Její působnost bude celoslovenská a bude organickou součástí jednotné soustavy našich orgánů státní moci. Její činnost bude podléhat pouze dodatečné ústavní kontrole ze strany Národního shromáždění. Ve své činnosti se soustředí plně na otázky národní a regionální a na záležitosti, které na ni přenesl Národní shromáždění na základě zákonného zmocnění.

Výkonným orgánem Slovenské národní rady v rámci její kompetence bude předsednictvo SNR, volené SNR a jí výlučně odpovědné. Předsednictvo SNR bude vyvíjet i příslušnou kontrolní činnost v rámci kompetence Slovenské národní rady. Rovněž výkonným a zároveň i kontrolním a iniciativním orgánem Slovenské národní rady budou její stálé a dočasné komise. Jejich hlavním úkolem (zejména komisí stálých) bude orientovat se na řešení a zajišťování úkolů specifických pro Slovensko. V jejich čele budou zpravidla pověřenci, kteří budou členy předsednictva SNR.

Správním aparátem stálých komisí SNR a pověřenců budou odbory Slovenské národní rady. Odbory Slovenské národní rady nelze však ztotožňovat s existujícími pověřenectvy, jež budou zrušena. Komise SNR, pověřenci a odbory SNR budou ve své činnosti přímo podřízeny Slovenské národní radě a z ní jí také

odpovědný (resp. jejímu předsednictvu). Nebudou v přímé podřízenosti k vládě republiky. (Vláda bude pouze schvalovat statuty komisí a odborů Slovenské národní rady.) Tím se dosáhne toho, že veškerá národní a regionální činnost státního charakteru na Slovensku bude soustředěna v jednom orgánu pracovní povahy — v Slovenské národní radě, která bude vybavena vlastními funkčními a pomocnými útvary. Struktura slovenských národních orgánů tak opětovně naváže na jejich revoluční organizační formy z období slovenského národního povstání, avšak na novém, kvalitativně vyšším stupni. Tato struktura umožní slovenskému národnímu orgánu zaměřit plně svou činnost na věci národní a regionální s tím, že je bude nejen řešit, ale jejich provádění i uskutečňovat a zabezpečovat.

Na nový stupeň se dostává zásada rovnoprávnosti slovenského národa s českým. Je zabezpečována nejen rozsáhlou samosprávou věcí národních a regionálních, nýbrž i zvýšenou účastí představitelů slovenského národního orgánu v orgánech celostátních. Předpokládá se, že předseda Slovenské národní rady bude zároveň místopředsdou vlády a dva její místopředsdové budou členy vlády. Návrh ústavy totiž připouští kumulaci funkcí člena předsednictva SNR a vlády republiky a kumulaci funkce poslance SNR a Národního shromáždění. Dále zůstane zachována praxe, že pověřenec Slovenské národní rady bude členem kolegia ministra (předseda slovenské plánovací komise členem státní plánovací komise). Tím vším se neobyčejně zvýší autorita Slovenské národní rady a jejího předsednictva, zdokonalí se posuzování slovenských záležitostí v celostátním měřítku a zároveň se posílí a prohloubí jednota celé naší organizace státní moci a jednota výkonu státní moci na celém území. Ještě dokonalejší zabezpečení rovnoprávnosti slovenského národa s českým tak nepovede a nemůže vést k oslabení jednoty a nedílnosti státu, nýbrž se musí nutně projevit a také se projeví v dalším rozvinutí této zásady řešením poměru Čechů a Slováků ve společném státě.

Vzhledem k posledním zbytkům rozdílu ve stupni hospodářského a kulturního rozvoje mezi zeměmi českými a Slovenskem a vzhledem k specifickým podmínkám a potřebám Slovenska, vyplývajícím z jeho historických tradic a podmínek vývoje, nacionální svébytnosti atd., bude třeba i do budoucna zachovat (i když ve značně omezenějším rozsahu) v činnosti Slovenské národní rady prvek, který ji bude nadále charakterizovat jako orgán, jehož úkolem je přizpůsobovat celostátní opatření národním a regionálním podmínkám. Tuto funkci budou jako dosud (avšak v pozmeněné formě) vykonávat pověřenci Slovenské národní rady v rámci zmocnění vládou (jímž bude upraven vzájemný vztah mezi ministrem a pověřencem Slovenské národní rady).

Navrhovaná úprava struktury slovenských národních orgánů a náplně jejich činnosti odpovídá tedy plně leninským principům řešení národnostní otázky. Je organickým vyústěním dosavadního procesu v řešení poměru Čechů a Slováků ve společném státě a novým triumfem schopností naší strany tvůrčím způsobem rozvíjet nesmrtelné učení V. I. Lenina.